
Szőlőhegyek gazdagsága

HEGYHÁTI SZŐLŐHEGYEK MEGŐRZÉSE ÉS ÚJRAHASZNOSÍTÁSA

A szőlőhegyek múltja

A paraszti gazdaság fontos része

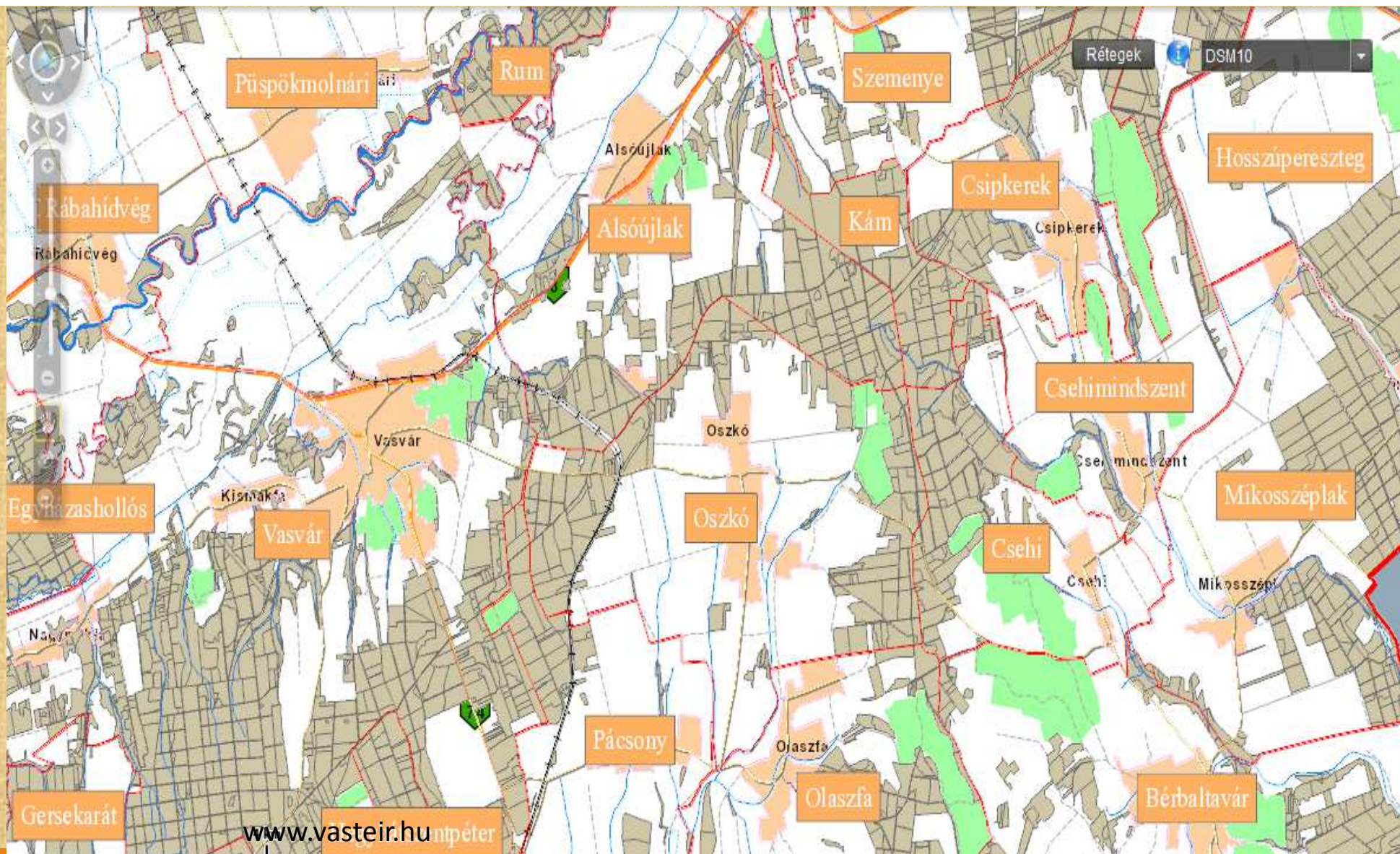
- Széna
- Szőlő, gyümölcsök
- Gyógynövények
- Bor, pálinka

Közösségi élet színtere

Kikapcsolódás a férfiak életében

Önálló igazgatási egység

- Hegyközség, hegybirtokosok
- Gyepű, hegykapu
- Saját szabályok (artikulusok)
- Hegybíró
- Hegypásztor
- A falvaktól 1-2 km-re, gyakran erdős területbe ékelődve

A szőlőhegyek jelene

- elhanyagolt területek és gondozott birtokok váltják egymást
- a szőlő és a gyümölcsös területeken is hiányzik az aktív gazdálkodás
- az elhanyagolt területeken számos inváziós növényfaj szaporodott el (fehér akác, szíriai selyemkóró, kanadai aranyvessző, bálványfa...)
- a mezőgazdasági termelésben kevés szerepe van, nem versenyezhet a modern mezőgazdasági technológiákkal és méretekkel
- tulajdonosi kör nehezen beazonosítható, sok tulajdonos, gyakran távoli lakóhellyel
- a népi építészet emlékei még fellelhetők: pl. zsúpfedeles présházak, tömésfalú épületek!
- hagyományos tájfajta jelenléte jellemző még az elhanyagolt területeken is, génbank!
- a kikapcsolódás élményét nyújtják még ma is!
- alternatív turisztikai lehetőség: a hagyományokra építő természet-közeli turizmus
- apróparcellás birtokszerkezet hazai maradványai

Problémák, melyek jelenleg akadályozzák a szőlőhegyek aktív használatát

- 1. Elaprózódott nadrágszík-parcellák:** A hajdan átlag 3-5000 m²-es birtokok gyakran megfelelődték vagy harmadolódtak.
- 2. Nagyszámú tulajdonos:** Jellemzően 10-20 tulajdonosa van egy ilyen kis teleknek, és ez a szám folyamatosan nő. A kis tulajdonrészű vagy távoli tulajdonosok inaktívak, az esetleg aktívak mozgástere egyre korlátozottabb.
- 3. Elhalálozott tulajdonosok:** Akiknek a tulajdonrésze nem lett hagyatékolva (csak költséges és hosszadalmas póthagyatékkal kezelhető).
- 4. Külföldi tulajdonosok:** Akik már rég óta külföldön élnek, gyakran elérhetetlenek vagy nem hajlandóak foglalkozni az üggyel.
- 5. A hagyományos présházak pusztulnak,** közben tájképromboló, néha ízléstelen épületek épülnek. A települések rendezési terve nem terjed ki általában a zártkertekre.
- 6. A szőlőhegyen idegen növények telepítése:** Néhányan a kivágott szőlő helyére akácfákat vagy fenyőt telepítenek. Ragadós példa!
- 7. Ingatlanspekulációk:** A rég elhanyagolt tulajdon hirtelen nagyon értékessé válik, ha van rá érdeklődő. Távolról jött emberek megvásárolnak területeket, melyek ezt követően még rosszabb állapotba kerülnek.
- 8. A tulajdonszerzés költségei** itt különösen magasak és aránytalanok.

A szőlőhegyek jövője

Szőlőbirtokok aktív gondozása

Jelenleg gazdálkodók tovább folytassák tevékenységüket, esetleg bővítsék szőlős területeiket új ültetvényekkel vagy szomszédos területek vásárlásával

Minél több helyi vagy környékbeli ösztönzése egy-egy birtok megművelésére, segítség az ingatlanszerzésben

Tájfajták megőrzése

Tartósan elhanyagolt területek közösségi használatba vonása

Szőlőtelepítés ösztönzése- borvidéki területeken ehhez támogatás jár

Jó példa a térségben: Hegyháti Borbarát Kör tagjai

A szőlőhegyek jövője

Gyümölcsösök újra hasznosítása, bővítése

Tájfajták, őshonos gyümölcsfák megőrzése, újratelepítése

Aki már szőlővel nem szeretne foglalkozni, de kötődik a szőlőhegyhez, gondozza a meglévő gyümölcsfáit, és új, honos fákat telepítsen

Oltványok előállítása, értékesítése

Jó példa a térségben / régióban: Tündérkert mozgalom

A szőlőhegyek jövője

A szőlő és gyümölcs feldolgozása, értékesítése

Bor, és pálinka előállítása

Gyümölcslevek, szörpök készítése

Ecetek

Olajok

Lekvárok

Aszalványok

Jó példa a régióban: A zalai Tilajon lévő aszaló és közösségi zöldségfeldolgozó

A szőlőhegyek jövője

Aktív közösségi helyszín a faluban élők számára

Kulturális, hagyományörző programok: szüreti felvonulás, szüreti és Orbán-napi programok

Közösségi munkák: közös utak, kutak, gyepű rendben tartása

Családi, baráti közös munkavégzések: metszés, szüret, stb.

Gyümölcsök leszedése, közös feldolgozása

Jó példa a régióban : lukácsházi pincés-kemencés napok

A szőlőhegyek jövője

Népi építészet megőrzése

A még megtalálható hagyományos présházak megmentése, védelme

Tájba nem illő épületek építésének szabályozása

Ösztönzés tájba illő, hagyományos alapanyagokat felhasználó épületek kialakítására

Helyi értékek feltérképezése, megőrzése, pl. gazdálkodáshoz kapcsolódó régi eszközök, berendezések

Népi építészet iránt érdeklődő fiatalok megszólítása a térségből és az egész ország területéről

Jó példák a térségben: néprajzi táborok Oszkón, Nagypám Háza program

A szőlőhegyek jövője

Megfelelő infrastruktúra kialakítása

Önkormányzatok és a tulajdonosok összefogásával, a helyi adottságoknak megfelelően energia- és ivóvízellátás, akár megújuló energiaforrások felhasználásával is

Utak kiépítése, hogy a szőlőhegyi területek megközelítése minél könnyebben, akadálymentesebben történhessen

Közösségi színterek kialakítása mely alkalmas csoportok fogadására is

Helyi értékek feltérképezése, bemutatása akár táblák, akár nyitott pincékben való elhelyezésével

Jó példák a régióban: lukácsházi szőlőhegy útjai, közösségi színterei

A szőlőhegyek jövője

Turizmusban való bekapcsolásuk

A rendezett, aktív közösségi élettel bíró területek nagy vonzerőt jelentenek a turisták számára is

Kikapcsolódást jelent a rendezett természeti környezetben való nyugodt séta, vagy kisebb programokon való részvétel

Vonzerő lehet a szőlő vagy gyümölcs feldolgozása „nyílt napok” keretében

Fontos az egyes településeken található látnivalók szerves összekapcsolása, egymásra építése (pl. szőlőhegyek+ kinept út+térségi szállásadók, vendéglátók+térségi helyi termelők)

Aktív részvétel, bekapcsolódás a környezeti nevelés és ökoturizmus adta programokba

Szőlőhegyek bekapcsolása a kerékpáros turizmusba, szőlőhegyek összekötése kerékpározható, kitáblázott utakkal

Jó példa a térségben: Hegypásztor Kör Erdei Iskola és Turistaszállás

A szőlőhegyek jövője

Közösségi gazdálkodás-feldolgozás

Az összefogás révén nagyobb mennyiségű és jobb minőségű termékek állíthatók elő, pl.: közös bor

A nagyobb mennyiségnek köszönhetően rentábilisabb az előállítás

Munkahelyet teremthet

Önkormányzatok is bekapcsolódhatnak a rendszerbe

Gondozatlan szőlőhegyi területek rendbetétele és hasznosítása a települési önkormányzatok közmunka programja révén

Példa a szőlőhegyek szerepének települési szintű újragondolásában

Oszkó község stratégia tervében szerepelő „Szőlőhegyek Gazdagsága” program a helyi fejlesztések tekintetében

Szőlőhegyi infrastruktúra kialakítása (utak, villany földkábelrel)

Gazdák bevonásával nyitott pincék rendszerének kialakítása (pincés kemencés helyek)

Elhanyagolt területek gazdálkodásba vonása (szőlő, gyümölcs)

Közösségi feldolgozó létrehozása

Vinotéka fejlesztése (új programok, szervező központ)

„Nagyapám háza” népi építészeti táborok, programok

Alternatív energia-park kialakítása

Szőlőhegyi rendezvények fejlesztése (kulturális, hagyományőrző, turisztikai)

KÖSZÖNJÜK A FIGYELMÜKET!

Szőlőhegyek Gazdagsága Hegyháti program-koordináló csoport tagjai:

Szabó Miklós

Fukszberger Imre

Vízvári Sándor

Kovács István

Zágorhidi Czigány Ákos

Kapcsolattartó: Németh-Kurimai Hajnalka, hajni@oszko.hu, 30/252-6987